

VERSLAG RONDEEL-EXCURSIE 2009

27 november 2009

Rotterdam – een caleidoscopische beeld van recente architectuur

Op vrijdagochtend 27 november 2009 vertrok in alle vroegte een groep van twintig belangstellenden vanuit Deventer naar Rotterdam voor de binnenlandse excursie die Architectuurcentrum Rondeel jaarlijks organiseert i.s.m. de BNA Kring Stedendriehoek voor Vrienden van het Rondeel, sponsors en BNA-leden. In een zeer gevarieerd programma werden uiteenlopende projecten bezocht die zowel herontwikkeling als nieuwbouw, hoogbouw als laagbouw, woningbouw als utiliteitsbouw toonden. Wendeline Dijkman van De Gebouwendigs, loodste deelnemers – én de buschauffeur – kundig door de stad langs de diverse projecten en gaf daar deskundige uitleg en toelichting, incidenteel bijgestaan door bewoners, gebruikers of projectarchitecten.

Het programma startte in Spangen, de vermaarde woonwijk, rond 1920 ontworpen door architect Michiel Brinkman. Het beroemde woonblok met verhoogde binnenstraat aan de Justus van Effenstraat kon helaas vanwege het tijdverlies (gevolg van pech met de bus) niet bezocht worden. Wel kon Wendeline een toelichting geven op het experiment van enkele woonblokken aan de Balkenstraat die na een lange periode van verloedering een uitzonderlijke opwaardering kregen. De woningen zijn (grotendeels) 'om niet' maar wel onder voorwaarden aan belangstellende woningzoekende overgedragen. De schil van de woonblokken is collectief gerenoveerd en het interieur kon door de nieuwe eigenaren zelf worden opgeknapt.

Woonproject 'Le Medi'

Op loopafstand werd vervolgens het nabijgelegen woonproject 'Le Medi' bezocht. Dit in 2008 opgeleverde complex is door het bureau Geurst en Schulze (in samenwerking met architectenbureau Korteknie Stuhlmacher) ontworpen. Het woonblok manifesteert zich aan de buitenzijde als een samenspel van zorgvuldig gedetailleerde baksteengevels die verwant zijn aan de omringende bestaande architectuur. Het interieur van het blok, bereikbaar via enkele poorten (met hekken afgesloten, maar overdag vrij toegankelijk), heeft veel architectonische kenmerken die verwijzen naar de mediterrane en islamitische architectuur, het ontwerpuitgangspunt van dit project. De kwaliteit van zowel de woningen als de semi-openbare ruimte daartussen wordt alom gewaardeerd en ofschoon het project voor en door allochtone (of nieuwe) Nederlanders was bedoeld, wordt het blok nu al door zo'n 60 procent door autochtone Nederlanders bewoond. Hier en daar werd opgemerkt dat de politieke correctheid van de ontwerpuitgangspunten wellicht ter discussie gesteld zou kunnen worden. Dat doet overigens niets af aan de perfecte architectonische en bouwkundige uitwerking van het project.

Het Lloydkwartier

De excursie vervolgde per bus zijn weg richting Het Lloydkwartier waar de lunch werd gebruikt in de hippe horecalocatie Stroom. De naam van dit etablissement verwijst naar het gebouw waarin het is ondergebracht: het 25kV-gebouw dat in 2001 door Mei-Architecten werd verbouwd tot een kantorenblok. De glasgevel die vóór het gebouw is geplaatst, biedt ruimte aan toegevoegde verkeersruimten vanwaar de kantoren via de bestaande en door glas vervangen gevels toegankelijk zijn. Architect Robert Winkel van Mei-Architecten, heeft meerdere projecten op de Lloydspier ontworpen.

Zo is er het tot appartementencomplex verbouwde St. Jobsveem waarvoor de Nationale Renovatieprijs 2009 werd uitgereikt. Hier wordt een bezoek gebracht aan één van de appartementen die door de eigenaresse, die interieurarchitect is, op zeer smaakvolle wijze is ingericht. Opmerkelijk is de hoeveelheid glas die in het gebouw voorkomt waarmee een groot contrast ontstaat tussen de relatief gesloten gevels van het gebouw. De interne glasgevels zorgen dat vanaf de open trappenhuisen een ruim en transparant beeld van het gebouw ontstaat.

Ook de gerenoveerde en in 2008 opgeleverde Schiecentrale is door Winkel ontworpen. In dit 130 meter lange en 50 meter hoge gebouw zijn allerlei functies ondergebracht. Naast TV-Rijnmond zijn er kantoren, waaronder veel multimediabedrijfjes maar ook appartementen ondergebracht. Aan de oostgevel zijn de woninggalerijen die voorzien zijn van een met RVS geweven doek en waaraan de bergingen zijn opgehangen, nu eens niet onderin het gebouw maar direct tegenover de toegangsdeuren van de appartementen. De verblijfsruimten gelegen aan de westgevel zijn geheel

voorzien van glas waardoor er optimaal van het magistrale uitzicht op de Nieuwe Maas kan worden genoten.

Op de Lloydspier is overigens ook het imponerende Scheepvaart en Transport College, een in 2005 opgeleverd ontwerp van Neutelings Riedijk Architecten uit Rotterdam, het bureau dat ook het afgewezen ontwerp maakte voor het nieuwe stadskantoor in Deventer. De bekleding van dit gebouw is een afwisseling van blauwe en zilvergrijs aluminium dat een vergelijking met zeecontainers maakt. Opvallendste onderdeel van dit icoon is de uitkragende top van het gebouw dat lijkt op de brug van een schip.

De Red Apple

Per bus wordt nu getoerd naar de Wijnhaven, gelegen tussen de West Blaak en de Boompjes. Hier is op de punt van dit eiland een ontwerp van Kees Christiaanse van KCAP gerealiseerd. De Red Apple is een complex waarin wonen en winkelen wordt gecombineerd. Christiaanse maakt ook het masterplan voor de herontwikkeling van dit gebied. Projectarchitect Jochem Kolthof licht toe dat Christiaanse hierbij geen gebruik maakte van een traditioneel stedenbouwkundig plan maar van een formule waarbij het eindresultaat niet vaststaat maar bepaald wordt door percentages hoogbouw, een maximaal bouwvolume per vierkante meter grond en een maximale bouwhoogte. Zo ontstaan volumes die naarmate ze hoger worden ook slanker moeten zijn. Daarmee worden onder meer aspecten als bezonning, windhinder uitzicht en daglichttoetreding impliciet geregeld. Op de 37e verdieping werd een dubbel appartement bezocht en konden de effecten van de strategie aan den lijve ervaren worden (overigens inclusief de flexibiliteit van het gebouw op deze hoogte bij een stevige wind...). De gevel van de woontoren kenmerkt zich door omhoog slingerende banen van rood aluminium tussen de in breedte variërende ramen.

Architectenbureau De Jong Gortemaker Algra en Las Palmas

Om het resterende tekort aan tijd in te lopen wordt het geplande bezoek aan Katendrecht overgeslagen en eindigt de excursie met een bezoek aan het kantoor van architectenbureau De Jong Gortemaker Algra. Dit kantoor met ruim 100 medewerkers was van 1980 tot 2007 gevestigd in Gouda en is nu twee jaar geleden in Rotterdam op een verdieping van het gebouw Las Palmas op de Wilhelminakade neergestreken. Hier zijn volgens architect-directeur Henk de Jong betere nationale en internationale connecties mogelijk. De Jong ontving de groep met een glas wijn en gaf een rondleiding door het kantoor dat als kantoortuin is ingericht. Ook gaf hij een toelichting op de orderportefeuille van het bureau dat voor 75 procent bestaat uit werken voor de gezondheidszorg en de resterende 25 procent vooral voor scholen en kantoren. Daarmee is het bureau verstoken van woningbouwprojecten en houdt het zich bezig met langlopende projecten zoals onder meer het Deventer Ziekenhuis dat eerder dit jaar in gebruik werd genomen.

Precies volgens planning verliet het gezelschap om 17.15 uur Rotterdam na afscheid te hebben genomen van de wederom voortreffelijke Wendeline Dijkman.

Verslag en foto Tom de Vries

